

Bibliografia przekładów literatury czeskiej w Polsce w latach 2019—2020

Rok 2019

Publikacje książkowe

1. **Bañková Markéta:** *Maličkost / Drobiazg: miłość w czasach genetyki.*
Tłum. Dorota D o b r e w. Warszawa, Dowody na Istnienie, 2019, 194 s. [proza].
2. **Boček Evžen:** *Aristokratka a vlna zločinnosti na zámku Kostka /
Arystokratka i fala przestępstw na zamku Kostka.*
Tłum. Mirosław Ś m i g i e l s k i. Wołów, Stara Szkoła, 2019, 177 s. [proza].
3. **Březinová Ivona:** *Jmenuji se Alice /
Mam na imię Alicja, jestem narkomanką.*
Tłum. Mirosław Ś m i g i e l s k i. Wołów, Stara Szkoła, 2019, 172 s. [proza].
4. **Čumba Ladislav:** *Wittgensteinova kniha faktu / Wittgenstein, wiadomo, że.*
Tłum. Anna W a n i k, Warszawa, Iskry 2019 [esej].
5. **Denemarková Radka:** *Kobold. Přebytky něhy. Přebytky lidí /
Kobold: niepotrzebna czułość: niepotrzebni ludzie.*
Tłum. Olga C z e r n i k o w, Agata W r ó b e l. Wrocław,
Książkowe Klimaty, 2019, 313 s. [proza].
6. **Formánek Josef:** *Mluvit pravdu / Mówić prawdę.*
Tłum. Andrzej S. J a g o d z i ń s k i. Warszawa, Wydawnictwo Krytyki
Politycznej, 2019, 448 s. [proza].
7. **Klevisová Michaela:** *Kroky vraha / Kroki mordercy.*
Tłum. Mirosław Ś m i g i e l s k i. Wołów, Stara Szkoła, 2019, 439 s. [proza].

8. **Mandys Pavel:** *Praha noir / Praga noir.*

Tłum. Dorota D o b r e w, Anna R a d w a n - Ż b i k o w s k a.

Warszawa, Claroscuro, 2019, 321 s. [proza].

Część I: OSTRE CHŁOPAKI

Goffa Martin

Tři Mušketýři / Trzej muszkietierowie (Wyszehrad)

Kopřiva Štěpán

Amatéri / Amatorzy (Hostivař)

Procházka Jiří W.

[Z serii] *Mrtvá šelma / Martwa dziewczyna z palacu grozy*

(Tereny wystawowe)

Urban Miloš

Mizení na mostě / Znikanie na moście (Most Karola)

Część II: PRAGA MAGICZNA

Cigan Chaim

Malý pan Talisman / Magiczny amulet (Pankrác)

Neff Ondřej

Osudový kruh / Kamienny krąg (Plac Malostranski)

Stančík Petr

Kabinet sedmi probodnutých knih /

Gabinet siedmiu przeбитych książek (Josefov)

Część III: CIENIE PRZESZŁOŚCI

Pilátová Markéta

Všechny starý převleky / Wszystkie stare kostiumy (Grébovka)

Sýkora Michal

Percy Thrillington / Percy Thrillington (Pohořelec)

Tučková Kateřina

Život a dílo baronky Mautnicové /

Życie i dzieło baronowej von Mautnic (Nabrzeże Masaryka)

Część IV: W NIEBEZPIECZEŃSTWIE

Hejdová Irena

Olda č. 3 / Olda numer 3 (Cmentarz na Olšanach)

Klevisová Michaela

Lepší život / Lepsze życie (Dworzec towarowy Žižkov)

Soukupová Petra

Další nejhorší den / Kolejny najgorszy dzień (Park Stromovka)

Šabach Petr

Večer tříkrálový: aneb Co kdo chce /

Wieczór Trzech Króli albo co tylko chcecie

(Dawny dworzec kolejowy Bubeneč)

9. **Mornštajnová Alena:** *Hana / Hana*.
Tłum. Tomasz G r a b i ń s k i. Wrocław, Amaltea, 2019, 292 s.
[proza].
10. **Nodl Martin:** *Středověk v nás / Średniowiecze w nas*.
Tłum. Elżbieta B a r o n. Gdańsk, Wydawnictwo Uniwersytetu
Gdańskiego, 2019, 302 s. [esej].
11. **Petr Daniel:** *Sestra smrt / Siostra Śmierć*.
Tłum. Agata W r ó b e l. Wrocław, Afera, 2019, 368 s. [proza].
12. **Pilátová Markéta:** *S Baťou v džungli / Z Baťou w džungli*.
Tłum. Agata W r ó b e l. Wrocław, Książkowe Klimaty, 2019,
363 s. [proza].
13. **Rákos Petr:** *Korvína, čili Kniha o havranech /
Corvina, czyli Książka o krukach*.
Tłum. Olga C z e r n i k o w. Wrocław, Amaltea, 2019,
215 s. [proza].
14. **Scum Green:** *Nuselskej punk / Nuselski punk*.
Tłum. Krzysztof R e j m e r. Warszawa, Prószyński i S-ka,
2019, 326 s. [proza].
15. **Seifert Jaroslav:** *Knižka polibků / Księga pocałunków: wiersze wybrane*.
Tłum. i wybrał Leszek E n g e l k i n g. Łódź, Oficyna, 2019,
313 s. [poezja].
16. **Soukupová Petra:** *Nejlepší pro všechny / Najlepiej dla wszystkich*.
Tłum. Julia R ó ż e w i c z. Wrocław, Afera, 2019, 424 s. [proza].
17. **Svěrák Zdeněk:** *Tatínku, ta se tí povedla / Tato, ta ci się udało*.
Tłum. Anna R e y. Warszawa, Wydawnictwo Dwie Siostry,
2019, 56 s. [proza dla dzieci].
18. **Tichý František:** *Transport za věčnost / Transport poza wieczność*.
Tłum. Anna W a n i k [seria Z głową, t. 3]. Kraków,
Wydawnictwo EMG, 2019, 216 s. [proza].
19. **Topol Jáchym:** *Citlivý člověk / Wrażliwy człowiek*.
Tłum. Dorota D o b r e w. Wołowiec, Czarne, 2019, 423 s.
[proza].
20. **Třeštková Radka:** *Osm / Osiem*.
Tłum. Mirosław Ś m i g i e l s k i. Wołów, Stara Szkoła, 2019,
445 s. [proza].
21. **Tučková Kateřina:** *Vyhnutí Gerty Schnirch / Wypędzenie Gerty Schnirch*.
Tłum. Julia R ó ż e w i c z. Wrocław, Afera, 2019, 448 s. [proza].
22. **Vopěnka Martin:** *Pátý rozměr / Piąty wymiar*.
Tłum. Elżbieta Z i m n a. Warszawa, Dowody na Istnienie,
2019, 276 s. [proza].

Rok 2020

Publikacje książkowe

1. **Bellová Bianca:** *Mona / Mona.*
Tłum. Anna Radwan - Żbikowska. Wrocław, Afera, 2020, 176 s. [proza].
2. **Boček Evžen:** *Aristokratka u královského dvora / Aristokratka na královském dworze.*
Tłum. Mirosław Śmigielski. Wołów, Stara Szkoła, 2020, 186 s. [proza].
3. **Chalupecký Jindřich:** *Expresionisté: Richard Weiner, Jakub Deml, Ladislav Klíma, Podivný Hašek / Czescy ekspresjoniści.*
Tłum. Joanna Goszczyńska, Andrzej S. Jagodzinski i Józef Waczków. Gdańsk, Słowo/Obraz Terytoria, 2020, 267 s. [esej].
4. **Cima Anna:** *Probudím se na Šibuji / Obudzę się na Shibui.*
Tłum. Krzysztof Wołosik. Warszawa, Dowody na Istnienie, 2020, 332 s. [proza].
5. **Denemarková Radka:** *Spací vady / Wady snu.*
Tłum. Olga Czernikow. Wrocław, Książkowe Klimaty, 2020, 246 s. [dramat].
6. **Doležal Miloš:** *Jízda na skle ochcanou strání / Jazda na szkłe po oszczanym zboczcu.*
Tłum. Zofia Bałdyga. Brzeg, Stowarzyszenie Żywych Poetów, 2020, 90 s. [poezja].
7. **Dvořáková Petra:** *Vrány / Wrony.*
Tłum. Mirosław Śmigielski. Wołów, Stara Szkoła, 2020, 177 s. [proza].
8. **Gruša Jiří:** *Život v pravdě aneb Lhání z lásky / Życie w prawdzie, czyli Kłamstwa z miłości.*
Wybrał i tłum. Andrzej S. Jagodzinski. Sejny, Fundacja Pogranicze: Ośrodek „Pogranicze — Sztuk, Kultur, Narodów”, 2020, 225 s. [proza].
9. **Hadj Moussa Iva:** *Šalina do stanice touha / Instastory.*
Tłum. Mirosław Śmigielski. Wołów, Stara Szkoła, 2020, 306 s. [proza].
10. **Halík Tomáš:** *To že byl život? / Od podziemnego Kościoła do labiryntu wolności.*
Tłum. Jacek Illg. Kraków, Znak, 2020, 366 s. [proza].

11. **Havel Václav:** *Příďuchové / Skrzeciuchy.*
Tłum. Mirosław Śmigiełski. Wołów, Stara Szkoła, 2020, 40 s. [proza dla dzieci].
12. **Holan Vladimír:** *Jeskyně slov / Jaskinia słów.*
Tłum. Jacek Illg. Mikołów, Instytut Mikołowski im. Rafała Wojaczka, 2020, 111 s. [poezja].
13. **Hruška Petr:** *Hadry a drát / Szmaty i drut.*
Tłum. Franciszek Nastulczyk. Mikołów, Instytut Mikołowski im. Rafała Wojaczka, 2020, 69 s. [poezja].
14. **Jelinek Branko:** *Oskar Ed / Oskar Ed: mój największy sen.*
Tłum. Krystyna Mogilnicka. Warszawa, Timof Comics, 2020, 339 s. [proza].
15. **Klevisová Michaela:** *Zlodějka příběhů / Złodziejka opowieści.*
Tłum. Mirosław Śmigiełski. Wołów, Stara Szkoła, 2020, 350 s. [proza].
16. **Lustig Arnošt:** *Krásné zelené oči / Piękne zielone oczy.*
Tłum. Jan Stachowski. Wołowiec, Czarne, 2020, 455 s. [proza].
17. **Matocha Vojtěch:** *Prašina / Truchlin.*
Tłum. Anna Radwan-Żbikowska. Wrocław, Afera, 2020, 280 s. [proza].
18. **Mornštajnová Alena:** *Slepá mapa / Pusta mapa.*
Tłum. Agata Wróbel. Wrocław, Amaltea, 2020, 378 s. [proza].
19. **Prawda i miłość. Czeskie sztuki współczesne.**
Warszawa, Agencja Dramatu i Teatru, 2020, 416 s. [dramat].
  - Drábek David**
Sherlock Holmes: Vraždy vousatých žen /
Sherlock Holmes. Morderstwa brodatych kobiet.
Tłum. Krystyna Krauze.
  - Kolečko Petr**
Poker face / Poker face.
Tłum. Krystyna Krauze.
  - Lagronová Lenka**
Zahrada Jane Austenové / Ogród Jane Austen.
Tłum. Krystyna Krauze.
  - Levínský René**
Dotkni se vesmíru a pokračuj /
Naciśnij kosmos, by przejść dalej.
Tłum. Gabriela Gańczarczyk.
  - Vojtíšek Miloslav alias S. d. Ch.**
Poslední husička / Ostatnia gąska.
Tłum. Krystyna Krauze.

Vůjtek Tomáš

Slyšení / Wystuchanie.

Tłum. Tomasz Grabiński.

Zábranský David

Herec a truhlář Majer mluví o stavu své domoviny /

Aktor i stolarz Majer mówi o stanie swojej ojczyzny.

Tłum. Tomasz Grabiński.

Zelenka Petr

Elegance molekuly / Elegancja molekuly.

Job Interviews / Job Interviews.

Tłum. Krystyna Krauze.

20. **Rudiš Jaroslav: Český ráj / Czeski Raj.**

Tłum. Katarzyna Dudzic-Grabińska. Wrocław,

Książkowe Klimaty, 2020, 199 s. [proza].

21. **Sąsiadki: 10 poetek czeskich.**

Wybrała i tłum. Zofia Baldyga. Red. Anna Waniak,

Agnieszka Wolny-Hamkało. Posłowie Eliza Kącka.

Wrocław, Warstwy, 2020, 85 s. [poezja].

Háblová Anna Beata

[Z tomu *Nevypínejte*, 2018]

Dotyky / Dotyki, s. 39.

Martwi*, s. 42.

Obiad rodzinny*, s. 41.

Obraz przygląda się obrazowi*, s. 40.

Setne na białych ulicach*, s. 43.

Heinrichová Wanda

[Z tomu *Jehla sestupuje*, 2018]

Mimo báseň / Poza wierszem, s. 16.

Přes jeviště rychle přejezdí vlak /

Pociąg szybko przejeżdża przez scenę, s. 20.

Vstoupili do pokoje / Weszli do pokoju, s. 15.

Všechna ta slova / Te wszystkie słowa, s. 21.

Zpovzdáli / Z daleka, s. 16.

Iljašenko Marie

[Z tomu *Osip mří na jih*, 2015]

Birdwatching.pl / Birdwatching.pl, s. 9.

Danziger Zeitung / Danziger Zeitung, s. 13.

Loďstvo jižních moří / Flota mórz południowych, s. 11.

Loďstvo severních moří / Flota mórz północnych, s. 12.

V zimě mi bude třicet / W zimie będę miała trzydziestkę, s. 10.

Kausc Emma*Profil ženy / profil kobiety /**21 lat, z pochodzenia Europejka, s. 73.**I. Místo, non place / I. Miejsce, non place**II. čas / II. czas**III. děj / III. akcja***Láníková Kristina***[Z tomu Úvahy nad zájmeny]**orientuju se v protisvětle /**(orientuję się stojąc pod światło...), s. 70.**představy zůstávaly daleko /**(wyobrażenia zostawały daleko...), s. 67.**sny už nejsou cizí... /**(sny już nie są obce, niestety nie są też blisko...), s. 71.**zacházím se vzorky / (manipuluji próbkami...), s. 69.**zapomněla jsem na hojení / (zapomniałam o gojeniu...), s. 68.***Lazarová Zuzana***[Z tomu Železná košile, 2015]**Hra na vyloučeného třetího / Gra w co drugiego, s. 51.**Mrtvá hlava / Martwa głowa, s. 46.**Panna vyhráváš orel prohrávám /**Reszka wygrywasz orzeł przegrywam, s. 49.**Přesýpací žena / Kobieta z piasku, s. 45.**Zmizet / Zniknąć, s. 48.***Srbová Jitka N.***[Z tomu Les, 2016]**Dům na prodej / Dom na sprzedaż, s. 32.**Marie jde lesem / Marie idzie przez las, s. 33.**V utajení / W ukryciu, s. 31.**[Z tomu Svět, 2019]**Jdi za zvukem / Idź za dźwiękiem, s. 36.**Vyrobí vesmír / Robi wszechświat, s. 35.***Stehlíková Olga***[Z tomu Týdny, 2014]**Babičky / Babcie (felieton), s. 24.**Život byl prázdný / Puste było życie (typowy I), s. 28.**[Z tomu Vykřičník jak stožár, 2018]**chci / chcę, s. 23.**ještě, už / jeszcze, już, s. 26.**mám hodně přátel / mam bardzo wielu przyjaciół, s. 27.*

Strá Petra

[Z tomu *Vena*]

Vena / Wena, s. 63.

[Z tomu *Volavka*, 2013]

Volavka / Czapla, s. 61.

[Z tomu *Vrika*, 2017]

Vrika / Wriika, s. 59.

Vodačková Daniela

[Z tomu *Autoportréty*]

Catharina van Hemessen (1527—1587)

Dama z róžańcem, 1550*, s. 55.

Ego Catharina van Hemessen me pinxi /

etatis sua (1548) 21 lat*, s. 53.

Kobieta w sukni (1550)*, s. 56.

Portret damy z psem, 1551 / olej na płótnie*, s. 54.

Portret kobiety*, s. 57.

22. **Sidon Karol**: *Malý pan Talisman / Na ratunek Tałesowicz*.
Tłum. Andrzej S. Ja g o d z i ń s k i. Warszawa, Nisza, 2020,
235 s. [proza].
23. **Stančík Petr**: *Nulorožec / Bezrožec*.
Tłum. Elżbieta Z i m n a. Warszawa, Dowody na Istnienie,
2020, 186 s. [proza].
24. **Staněk Luděk**: *Přišel Bůh do kavárny v Karlíně: výběr toho nejlepšího
z mimořádně úspěšných stand-up vystoupení / Najlepszy czeski stand-up*.
Tłum. Mirosław Ś m i g i e l s k i. Wołów, Stara Szkoła, 2020, 235 s. [proza].
25. **Šabach Petr**: *Babičky / Babcie*.
Tłum. Julia R ó ż e w i c z. Wrocław, Afera, 2020, 224 s. [proza].
26. **Šindelka Marek**: *Mapa Anny / Mapa Anny*.
Tłum. Anna W a n i k. Wrocław, Afera, 2020, 180 s. [proza].
27. **Škvorecký Josef**: *Hořkej svět / Gorzki świat*.
Tłum. Andrzej S. Ja g o d z i ń s k i, Jan S t a c h o w s k i.
Wołowiec, Czarne, 2020, 333 s. [proza].
28. **Žantovský Michael**: *Kančí na dančím: Kuchařka Václava Havla /
Havel od kuchni*.
Tłum. Andrzej S. Ja g o d z i ń s k i. Wrocław, Afera, 2020, 208 s. [esej].

Publikacje w czasopismach

1. „Książki” 2020, nr 4.

Denemarková Radka

Žycie nie jest gdzie indziej*.

Tłum. Olga Czernikow, s. 22—23 [esej].

2. „Literatura na Świecie” 2020, nr 3/4.

Ajvaz Michal

Zlatý věk / Złoty wiek.

Tłum. Leszek Engelking, s. 191—250 [proza].

Borkovec Petr

Wiersze*.

Tłum. Zbigniew Machaj, s. 5—16 [poezja].

Děžinský Milan

Wiersze*.

Tłum. Zofia Bałdyga, s. 143—152 [poezja].

Iljašenko Marie

Wiersze*.

Tłum. Zofia Bałdyga, s. 69—84 [poezja].

Jedlička Josef

Kde život náš je v půli se svou poutí /

W życia wędrówce, na połowie czasu.

Tłum. Dorota Dobrew, s. 17—57 [proza].

Kolmačka Pavel

Wiersze*.

Tłum. Franciszek Nastulczyk, s. 181—190
[poezja].

Lustig Arnošt

Krásné zelené oči / Piękne zielone oczy.

Tłum. Jan Stachowski, s. 265—331 [proza].

Milota Karel

Gospoda*.

Tłum. Dorota Dobrew, s. 159—180 [proza].

Ouředník Patrik

Ad acta / Ad acta.

Tłum. Jan Stachowski, s. 93—135 [proza].

Soukupová Klára

Dante v perziánové beranici /

Dante w karakułowej baranicy.

Tłum. Dorota Dobrew, s. 58—61 [esej].

Vokolek Václav

Biedermeier v Koldomu / Biedermeier w Koldomie.

Tłum. Dorota D o b r e w, s. 62—68 [esej].

Wernisch Ivan

Wiersze*.

Tłum. Leszek E n g e l k i n g, s. 251—264 [poezja].

3. „Topos: miesięcznik o sztuce i ekologii” 2020, nr 1.

Červenka Jiří

Cestou ze Šatova / Ścieżką z Šatova

Dies irae / Dies irae

Na Výrovku*

W szpitalu*.

Tłum. Karol M a l i s z e w s k i, s. 57—58 [poezja].

Doležal Miloš

Dějiny (I) / Historia (I)

Ján Čep / Jan Čep

Józef Czapski*

Pavel Janský / Pavel Janský

Tankista / Czołgista.

Tłum. Przemysław D a k o w i c z, s. 33—34 [poezja].

Na překór dotkliwej beznadziei srebrny lipień płynie pośród głębi*.

Tłum. Andrzej B a b u c h o w s k i, s. 18—19 [poezja].

Hrabal Bohumil

Jakpak se člověk stane spisovatelem? /

Jak człowiek zostaje pisarzem

Tłum. Przemysław D a k o w i c z, s. 9—10 [esej].

Kroutvor Josef

Klucz poezji*.

Tłum. Przemysław D a k o w i c z, s. 7—8 [esej].

Pocła Josephu Rothovi / Hołd złożony Josephowi Rothowi.

Tłum. Przemysław D a k o w i c z, s. 67—68 [poezja].

Mlejnek Josef

Nagle nie mieliśmy, gdzie głowy złożyć*. Rozmowa z Janem Jakubem

Zahradníčkem, synem autora *Znaku mocy*.

Tłum. Andrzej B a b u c h o w s k i, s. 20—22 [poezja].

Zahradníček Jan

Bujará chudoba / Bujna nędza

Poslední růže / Ostatnia róża

Žízň / Pragnienia.

Tłum. Andrzej B a b u c h o w s k i, s. 15—17 [poezja].

4. „Topos: miesięcznik o sztuce i ekologii” 2020, nr 2.

Deml Jakub

Będzie to moja śmierć*

Stenografický záznam nočního snu /

Stenograficzny zapis nocnego snu z 31 grudnia 1960 roku

W zimie*

Holan Vladimír

Troufalost / Zuchwałość

Mlejnek Josef

Duchovní cvičení / Ćwiczenia duchowne

Podłóże*

Poslední dopis / Ostatni list

S poezií jsem se setkal dřív než s básníky /

Z poezją zetknąłem się wcześniej niż z poetami

Vodička Stanislav

Básník Jakub Deml v Tasově /

Poeta Jakub Deml w Tasovie [trzy fragmenty].

Tłum. Przemysław D a k o w i c z [esej].

5. „Topos: miesięcznik o sztuce i ekologii” 2020, nr 3.

Kostelník Jakub

Byla jsem Jankovou první čtenářkou /

Byłam pierwszą czytelniczką Janka.

Tłum. Przemysław D a k o w i c z, s. 42—43 [esej].

Skácel Jan

O sobie samym*

Z historii rodzinnych*

Z listów do Jiřího Frieda*.

Tłum. Przemysław D a k o w i c z, s. 35—40 [esej].

Skácelová Božena**

6. „Topos: miesięcznik o sztuce i ekologii” 2020, nr 4.

Doležal Miloš

Dqb w Kochánovie*

Deml Jakub

Sen z 30 VIII 1960*

Doležal Miloš

Rzeczy niepojęte, cudaki, dziwacy*

Hrabal Bohumil

O Polnej*

Kroutvor Josef

Kaliště*

Mazal Tomáš

Po śladach Gustava Mahlera*

Štěpánek Kliment

Vzpomínky na poslední léta Jaroslava Haška /

Ze wspomnień o Jaroslavie Hašku.

Wybrał i tłum. Przemysław D a k o w i c z, s. 38—63 [proza].

7. „Topos: miesięcznik o sztuce i ekologii” 2020, nr 5.

Hrabal Bohumil

Apokalipsa / Apokalipsa, s. 55—58.

Obrazy, ze kterých žiji / Obrazy, dzięki którym żyję [fragmenty]

Kaplan Jan

O Hrabalu i T.S. Eliocie*, s. 29—32.

Kroutvor Josef

Setkávání s Bohumilem Hrabalem /

Spotkania z Bohumilem Hrabalem [fragment], s. 23—28.

Mazal Tomáš

Tricet pásků symfonií / Trzydzieści taśm z symfoniami, s. 49—54.

Wybrał i tłum. Przemysław D a k o w i c z [esej, proza].

Opracował *Jakob Altmann*